

Sygn. akt VII C 2020/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 czerwca 2015 roku

Sąd Rejonowy w Radomiu VII Wydział Cywilny w składzie

Przewodniczący SSR Elżbieta Dębowska

Protokolant st. sekr. sądowy Karol Hebdzyński

po rozpoznaniu w dniu 27 maja 2015 roku w Radomiu na rozprawie sprawy

z powództwa: K. W.

przeciwko: Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w K.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

I. pozbawia wykonalności tytuł wykonawczy – bankowy tytuł egzekucyjny numer(...) z dnia 1 września 2011 roku, opatrzony klauzulą wykonalności postanowieniem referendarza sądowego Sądu Rejonowego w Radomiu z dnia 14 września 2011 roku wydanym w sprawie prowadzonej pod sygnaturą akt I Co 4048/11 i utrzymanym w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w Radomiu z dnia 3 września 2012 roku - w zakresie dotyczącym K. W.;

II. nakazuje ściągnąć od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Radomiu kwotę 174 zł (sto siedemdziesiąt cztery złote) tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której powódka została zwolniona.

Sędzia SR Elżbieta Dębowska

Sygn. akt VII C 2020/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 września 2012 roku (data prezentaty) K. W. wniosła o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) z dnia 1 września 2011 roku opatrzonych klauzulą wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w Radomiu z dnia 14 września 2011 roku wydanego w sprawie o sygnaturze akt I Co 4048/11 oraz o zwolnienie od kosztów sądowych.

W uzasadnieniu wskazała, że bankowy tytuł egzekucyjny stanowiący podstawę prowadzenia egzekucji przeciwko niej wystawiony został sprzecznie z art. 98 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (tekst jednolity Dz. U. z 2002 roku Nr 72, poz. 665 ze zm.), gdyż nie daje on podstawy do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko spadkobiercom dłużnika banku. Taki pogląd znajduje potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2009 roku (III CZP 132/08), z której wynika, że pisemne oświadczenie o poddaniu się egzekucji, przewidziane w art. 97 Prawa bankowego i wynikające z niego konsekwencje dla składającego oświadczenie nie przechodzą na podstawie przepisów o dziedziczeniu na podmiot, który nie podpisał takiego oświadczenia (spadkobiercę dłużnika). Podniosła nadto zarzut przedawnienia roszczeń z tytułu umowy kredytu zawartej z Bankiem w dniu 22 września 2006 roku przez swoją matkę A. K. (1) (pозew k. 3 – 5).

Postanowieniem z dnia 19 października 2012 roku K. W. została zwolniona od kosztów sądowych w całości (k. 16 – postanowienie).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana reprezentowana przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od dokumentu pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu wskazała na niezasadność zarzutu przedawnienia, bowiem kredyt został udzielony spadkodawczyni powódki do dnia 22 września 2010 roku, zatem roszczenie z tego tytułu stało się wymagalne dopiero z tym dniem. Tym samym bankowy tytuł egzekucyjny z dnia 1 września 2011 roku został wydany z zachowaniem trzyletniego okresu zastrzeżonego w oświadczeniu o poddaniu się egzekucji do wystąpienia o nadanie (...) klauzuli wykonalności. Ponadto powódka przez wpłatę z dnia 2 października 2012 roku dokonała uznania roszczenia względem pozwanego (k. 26-27 – odpowiedź na pozew).

Wyrokiem z dnia 25 lutego 2013 roku Sąd Rejonowy w Radomiu pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy – bankowy tytuł egzekucyjny numer(...) z dnia 1 września 2011 roku opatrzonego klauzulą wykonalności w zakresie dotyczącym K. W. oraz orzekł o kosztach sądowych (k. 46 – wyrok).

Na skutek apelacji strony pozwanej Sąd Okręgowy w Radomiu wyrokiem z dnia 22 października 2013 roku uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Radomiu do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego (k. 74-77v – wyrok z uzasadnieniem).

Na rozprawie powódka popierała powództwo, w imieniu pozwanego Banku nikt się nie stawił; pełnomocnik został zawiadomiony prawidłowo.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy, mając na uwadze ocenę prawną i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w uzasadnieniu wyroku Sądu drugiej instancji Sąd Rejonowy ustalił i zważył, co następuje:

W dniu 22 września 2006 roku pomiędzy (...) Bankiem Spółka akcyjna z siedzibą w G. - poprzednikiem prawnym Banku (...) Spółka akcyjna z siedzibą w K. - a A. K. (1) została zawarta umowa kredytu gotówkowego Nr (...), mocą której Bank udzielił kredytobiorcy kredytu gotówkowego w kwocie 1.738,11 złotych na okres od dnia 22 września 2006 roku do dnia 22 września 2010 roku. Spłata kredytu została rozłożona na 48 miesięcznych rat, płatnych do dnia 22-go każdego miesiąca, począwszy od 22 października 2010 roku. W umowie kredytu A. K. (1) złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji w zakresie roszczeń z tej umowy, zgodnie z którym bank miał prawo wystawić bankowy tytuł egzekucyjny do kwoty 3.476,22 złotych, w terminie 3 lat od dnia, w którym roszczenie banku stało się wymagalne (d: k. 89-94 – odpis umowy kredytu, harmonogram spłat, k. 30-38 – informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z Rejestru przedsiębiorców KRS, k. 63-64v akt VII Ns 367/13 – odpis pełny z Rejestru przedsiębiorców KRS).

A. K. (1) spłaciła trzy raty po 54,67 zł udzielonego jej kredytu: w dniu 20 października 2006 roku, w dniu 20 listopada 2006 roku, w dniu 22 grudnia 2006 roku (d. k. 102-105 – dowody wpłat, k. 92 – harmonogram spłat).

A. K. (1) zmarła dnia 25 stycznia 2007 roku. Postanowieniem z dnia 12 listopada 2009 roku Sąd Rejonowy w Radomiu w sprawie I Ns 297/09 stwierdził, że spadek po zmarłej na podstawie ustawy nabyły dzieci: K. K., M. Ł. i K. W. po 1/3 części każde z nich (k. 8 akt I Co 4048/11 – postanowienie).

Bank (...) S.A. w dniu 1 września 2011 roku wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), zgodnie z którym za wymagalne zadłużenie z tytułu kredytu zaciągniętego przez A. K. (1) w wysokości 3.365,02 zł odpowiadają jej spadkobiercy K. W. oraz M. Ł., w tym niespłacony kredyt – 1.667,74 zł, odsetki umowne za okres od dnia 23 grudnia 2006 roku do dnia 22 września 2010 roku – 780,38 zł, odsetki karne za okres od dnia 22 stycznia 2007 roku do dnia wystawiania (...) 916,90 zł, z dalszymi odsetkami umownymi karnymi w wysokości odsetek maksymalnych – czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego banku Polskiego w stosunku rocznym od dnia 2 września 2011 roku do dnia zapłaty (d: k. 4 akt I Co 4048/11, k. 3 akt Km 28/12 – wyciąg z ksiąg Banku (...) S.A. Bankowy tytuł egzekucyjny).

Postanowieniem z dnia 14 września 2011 roku w sprawie I Co 4048/11 w tut. Sądzie na wniosek Banku (...) Spółka akcyjna w K. nadano powyższemu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności z ograniczeniem egzekucji do kwoty 3.476,22 zł (k. 14 akt sprawy I Co 4048/11 – postanowienie, k. 3 akt Km 28/12 – tytuł wykonawczy).

Dysponując tytułem wykonawczym wierzyciel Bank (...) S.A. w dniu 2 stycznia 2012 roku skierował do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Starachowicach A. K. (2) wniosek egzekucyjny przeciwko K. W.. Postanowieniem z dnia 1 października 2012 roku postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 28/12 na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. zostało umorzone z powodu bezskuteczności egzekucji. Jednocześnie w dniu 2 października 2012 roku Komornik zwrócił wierzycielowi kwotę 23,19 zł tytułem niewykorzystanej zaliczki na poczet wydatków. Postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego zostało doręczone wierzycielowi w dniu 8 października 2012 roku, zaś dłużnicze – w dniu 11 października 2012 roku (k.1, k. 50, k. 49, k. 51 akt Km 28/12 – wniosek egzekucyjny, postanowienie, potwierdzenie zwrotu zaliczki, potwierdzenia odbioru odpisu postanowienia, k. 106 – odcinek wpłaty).

Wniosek K. W. z dnia 24 kwietnia 2013 roku o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po A. K. (1) w sprawie VII Ns 367/13 został w dniu 7 lutego 2014 roku prawomocnie oddalony (k. 23, 27-28, k. 79, k. 81-82 akt VII Ns 367/13 – postanowienie z uzasadnieniem z dnia 7 lutego 2014 roku i z dnia 16 grudnia 2014 roku).

Powyższy stan faktyczny nie był co do zasady kwestionowany przez strony procesu. Został on ustalony w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach niniejszej sprawy oraz w aktach spraw prowadzonych pod sygnaturą I Co 4048/ 11, Km 28/12 oraz VII Ns 367/13. Rozstrzygnięcie sprawy zależało od ustalenia czy roszczenie Banku uległo przedawnieniu a także oceny prawnej wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko spadkobiercom zmarłej kredytobiorczyni.

Na wstępie rozważań prawnych stwierdzić należy, że powódka w ramach wytoczonego powództwa opozycyjnego mogła skutecznie przeczyć treści bankowego tytułu egzekucyjnego, bowiem ten nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej, nie chroni go przymiot prawomocności materialnej. O zakresie bowiem postępowania prowadzonego na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. decyduje to, jaki tytuł egzekucyjny jest podstawą egzekucji. Powództwo przeciwegzekucyjne nie może w żadnym wypadku kwestionować ani też nie uchyla powagi rzeczy osądzonej, która przysługuje merytorycznym rozstrzygnięciom sądów. W przypadku innych tytułów egzekucyjnych, w tym bankowych tytułów egzekucyjnych, dopuszczalne jest kwestionowanie istnienia roszczenia.

Stosownie do treści art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście.

Powódka podniosła w sprawie zarzut przedawnienia, wynoszący 3 lata, wywodzony z art. 118 k.c. dla roszczeń związanych z prowadzeniem (przez bank) działalności gospodarczej i w ocenie Sądu jest on częściowo zasadny. Bieg terminu przedawnienia, zgodnie z treścią art. 120 § 1 k.c., rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Wymagalność natomiast to stan, w którym wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia od dłużnika.

Zatem z dniem wymagalności określonego roszczenia rozpoczyna bieg termin jego przedawnienia. Na gruncie niniejszej sprawy pomiędzy stronami powstał spór, co do tego, z jaką datą stały się wymagalne roszczenia z tytułu zawartej umowy kredytu. Powódka podnosiła, że termin przedawnienia biegnie osobno dla każdej z rat kredytu, natomiast strona pozwana wskazywała, że przysługujące jej roszczenia stały się wymagalne dopiero z upływem dnia 22 września 2010 roku, tj. daty końcowej obowiązywania umowy kredytu gotówkowego.

W tej kwestii rację należało przyznać według Sądu powódce. Bank rozkładając na raty spłatę udzielonego kredytu wskazał w terminarzu spłat (k. 92) daty wymagalności poszczególnych rat. Matka powódki jako kredytobiorca

zobowiązana była do spłaty poszczególnych świadczeń w ściśle określonych terminach miesięcznych. W sytuacji, w której terminów tych nie udało się jej dochować, bankowi przysługiwały dodatkowe uprawnienia, chociażby do domagania się odsetek karnych (§ 8 ust. 1 i 2 umowy kredytu – k. 89v). Każda zatem z rat miała oznaczony termin swojej płatności, z nastaniem którego stawała się wymagalna. Obowiązujące unormowania prawne nie dają podstaw do przyjęcia, że roszczenie banku stało się wymagalne dopiero z upływem ostatniego dnia obowiązywania zawartej umowy. Przyjmując takie stanowisko należałoby uznać, że bank przez cały okres obowiązywania umowy nie mógłby dochodzić roszczeń z niej wynikających oraz naliczać odsetek karnych od niespłaconych w terminie należności. Konkludując należało uznać, że jeżeli kredytobiorca na podstawie umowy zawartej z bankiem zaprzestałby spłaty rat kredytu, bieg 3-letniego terminu przedawnienia roszczenia w stosunku do każdej z 48 rat kredytu rozpoczyna się z upływem dnia wskazanego w kalendarzu spłat jako termin zapłaty danej raty (22-gi dzień każdego kolejnego miesiąca począwszy od 22 października 2006 roku, a skończywszy na 22 września 2010 roku), nie zaś z upływem okresu na jaki udzielono kredytu (22 września 2010 roku) – art. 120 § 1 k.c. w zw. z art. 112 k.c. Przedawnienie poszczególnych rat nastąpiłoby po upływie 3 lat od daty ich płatności.

Badaniu Sąd podlegało następnie czy bieg terminu przedawnienia nie uległ przerwaniu bądź zawieszeniu. Przepis art. 123 § 1 k.c. stanowi, że bieg przedawnienia przerywa się: przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sadem polubownym, przedsięwzięta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia (pkt 1), przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje (pkt 2), przez wszczęcie mediacji (pkt 3). Pozwany Bank w dniu 9 września 2011 roku złożył w tut. Sądzie wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu z dnia 1 września 2011 roku. Czynność ta przerwała bieg przedawnienia; stanowisko takie jest obecnie ugruntowane w judykaturze (vide m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/03, OSNC 2005/4/58, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 203/11, LEX nr 1125087).

Należało zatem ocenić, które z poszczególnych rat kredytu nie uległy jeszcze przedawnieniu na ten dzień. Biorąc pod uwagę 3-letni okres przedawnienia dla tego rodzaju roszczeń oraz powyższe uwagi na temat wymagalności poszczególnych rat kredytu, stwierdzić trzeba, iż ostatnią ratą, która uległa przedawnieniu jest rata płatna w dniu 22 sierpnia 2008 roku. Raty następne, począwszy od tej wymagalnej z dniem 22 września 2008 roku nie uległy przedawnieniu, bowiem bieg terminu przedawnienia w ich przypadku został przerwany poprzez złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. 23 raty po 54,67 zł (kapitał z odsetkami umownymi) daje kwotę 1.257,41 zł, a po odjęciu trzech zapłaconych przez A. K. (3) rat w dniach 20 października 2006 roku, w dniu 20 listopada 2006 roku, w dniu 22 grudnia 2006 roku (164,01 zł) otrzymamy kwotę 1.093,40 zł; w takim zakresie zarzut przedawnienia powódki co do należności głównej kredytu z odsetkami umownymi za korzystanie z kapitału okazał się skuteczny (z kwot wymienionych w pkt 1 i 2 (...) k. 3 akt Km 28/12). Przymiot akcesoryjności odsetek wobec świadczenia głównego wymusza konieczność przyjęcia, że wraz z przedawnieniem roszczenia głównego przedawniają się także roszczenia o świadczenia uboczne (choćby nie upłynął jeszcze termin ich przedawnienia). Zatem i roszczenie o odsetki za opóźnienie jako świadczenia okresowe w rozumieniu art. 118 k.c. od wymienionych rat uległy przedawnieniu (w terminie 3-letnim) (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 619/04, LEX nr 180855). Złożenie w dniu 9 września 2011 roku wniosku o nadanie klauzuli wykonalności nie tylko spowodowało przerwanie biegu przedawnienia, ale też jego zawieszenie aż do czasu ukończenia postępowania wywołanego tym wnioskiem, czyli do dnia 3 września 2012 roku – postanowienie utrzymujące w mocy orzeczenie referendarza sądowego – k. 32 akt I Co 4048/11 (art. 124 § 2 k.c.). Przerwanie biegu tego terminu co do pozostałego nieprzedawnionego roszczenia (25 rat po 54,67 zł począwszy od września 2008 roku, czyli 1.366,75 zł z odsetkami karnymi od dnia 23 września 2008 roku) nastąpiło na zasadach określonych w art. 124 k.c. przez złożenie w dniu 2 stycznia 2012 roku wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, przy czym termin przedawnienia biegł na nowo po umorzeniu w dniu 1 października 2012 roku postępowania egzekucyjnego (orzeczenie uprawomocniło się w dniu 19 października 2012 roku). Od tego dnia (19 października 2012 roku) rozpoczął bieg trzyletni termin przedawnienia liczony, dla wszystkich rat kredytu z odsetkami, które dotychczas nie uległy przedawnieniu (kwota 1.366,75 zł + odsetki karne od 23 września 2008 roku). Okres przedawnienia roszczeń Banku w dalszym ciągu wynosi 3 lata, bowiem do roszczeń

objętych bankowym tytułem egzekucyjnym nie mają zastosowania unormowania wynikające z art. 125 k.c. (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 7 lutego 2014 roku, sygn. akt I ACa 687/13, LEX nr 1437877). Na datę zamknięcia rozprawy w dniu 10 czerwca 2015 roku pozostałe roszczenie (1.366,75 zł – kwota kredytu z odsetkami umownymi za korzystanie z kapitału) wraz z odsetkami karnymi umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego banku Polskiego w stosunku rocznym za opóźnienie od 23 września 2008 roku nie uległo jeszcze przedawnieniu.

Rozpoznając zarzut przedawnienia podniesiony przez powódkę dodać należy, iż nie zrzekła się ona przysługującego jej zarzutu. Nie można przychylić się do twierdzeń strony pozwanej, według których K. W. uznała przysługując Bankowi przeciwko niej roszczenie. Dowód zwrotu wierzycielowi przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Starachowicach A. K. (2) w sprawie Km 28/12 kwoty 23,19 zł tytułem niewykorzystanej zaliczki na poczet wydatków (k. 49 akt Km 28/12) i odcinek wpłaty na k. 106 akt sprawy niniejszej jednoznacznie wskazuje, że wpłata tej kwoty na konto strony pozwanej została dokonana w dniu 2 października 2012 roku nie przez powódkę, a przez Komornika.

Konkludując, w ocenie Sądu roszczenie w zakresie rat kredytu płatnych do dnia 22 sierpnia 2008 roku uległo przedawnieniu, a co za tym idzie powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w tym zakresie (1.093,40 zł – kwota kredytu z odsetkami umownymi i odsetkami za opóźnienie) uznać należało w świetle art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z cytowanymi przepisami za uzasadnione.

Odnosząc się do możliwości wystawienia przeciwko powódce jako spadkobiercy kredytobiorcy bankowego tytułu egzekucyjnego na podstawie art. 98 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.) Sąd podzielił argumentację K. W., a tym samym te poglądy Sądu Najwyższego, które nie dopuszczają takiej możliwości – w uchwale z dnia 7 stycznia 2004 roku (III CZP 98/03, OSNC 2005/2/27 i 16 stycznia 2009 roku (III CZP 132/08, OSNC 2009/12/157) nie akceptując poglądu przeciwnego wypowiedzianego w uchwale z dnia 7 maja 2010 roku (III CZP 18/10, LEX nr 577302), iż „Bank jest uprawniony do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko spadkobiercom dłużnika będącego osobą wymienioną w art. 97 ust.1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (tekst jednolity Dz. U. z 2002 roku Nr 72, poz. 665 ze zmianami).”

Przeciwko pogładowi wyrażonemu w ostatniej z przytoczonych uchwał przemawiają w ocenie Sądu następujące argumenty:

- a) konieczność – do skutecznego dochodzenia należności – wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko osobie, która dokonała z bankiem bezpośrednio czynności bankowej – właśnie ze względu na tę przesłankę „bezpośredniości” oraz konieczność jego wystawienia zgodnie z treścią ksiąg bankowych lub dokumentów dotyczących czynności bankowej;
- b) wyjątkowy charakter regulacji dotyczącej bankowego tytułu egzekucyjnego;
- c) wyjątkowy charakter regulacji obejmujących tytuły egzekucyjne nie pochodzące od sądu i związane z nimi pewne utrudnienia obrony przed żądaniem wierzyciela.

Stanowisko powyższe wzmacnia dodatkowo zapadły w dniu 14 kwietnia 2015 roku w sprawie P 45/12 wyrok Trybunału Konstytucyjnego, w którym uznał on za niezgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucją art. 96 ust. 1 i art. 97 ust 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe. Skutek derogacyjny wyroku Trybunału Konstytucyjnego został odsunięty w czasie do dnia 1 sierpnia 2016 roku, jednak już od chwili wydania uchyla domniemanie konstytucyjności kwestionowanych przepisów. Skoro Trybunał uznał za niezgodne z konstytucyjną zasadą równego traktowania wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych na podstawie cytowanych przepisów, to tym bardziej wzmocnieniu ulegają przytoczone wyżej argumenty sprzeciwiające się wystawieniu bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko spadkobiercy kredytobiorcy na podstawie art. 98 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe.

Klauzulę wykonalności sąd nadaje wyłącznie przeciwko osobie, która bezpośrednio z bankiem dokonała czynności bankowej albo jest dłużnikiem banku z tytułu zabezpieczenia wierzytelności banku wynikającej z czynności bankowej

i złożyła pisemne oświadczenie o poddaniu się egzekucji oraz gdy roszczenie objęte tytułem wynika bezpośrednio z tej czynności bankowej lub jej zabezpieczenia (art. 97 Prawa bankowego). Jeżeli natomiast po dokonaniu czynności bankowej obowiązek spełnienia świadczenia przeszedł na inne osoby w wyniku spadkobrania lub przekształcenia osoby prawnej albo gdy zachodzi potrzeba egzekucji z majątku wspólnego małżonków, podstawą egzekucji może być tytuł wykonawczy oparty na bankowym tytule egzekucyjnym zaopatrzonym w sądową klauzulę wykonalności nadaną przez sąd przeciwko tym osobom (art. 98 ust. 2). Przepis art. 97 ust. 2 Prawa bankowego wyraźnie zawęża uprawnienie do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego wyłącznie do osoby, która zawierała czynność bezpośrednio z bankiem i złożyła wymagane tym przepisem oświadczenie. Oświadczenie A. K. (1) w umowie kredytowej o poddaniu się egzekucji w zakresie roszczeń z tej umowy spełnia wymogi przewidziane w art. 97 ust. 2 Prawa bankowego. Bankowy tytuł egzekucyjny został jednakże wystawiony przeciwko K. W. oraz M. Ł., które nie zaciągały kredytu ani nie składały oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Został on sporządzony dnia 1 września 2011 roku, czyli po śmierci w dniu 25 stycznia 2007 roku kredytobiorcy.

Prezentowane w literaturze przedmiotu zapatrywania, że bank jest uprawniony do wystawienia tytułu egzekucyjnego przeciwko następcom prawnym wymienionym w art. 98 ust. 2 Prawa bankowego oparte są na argumentach, iż następca prawny wchodzi w ogół praw i obowiązków swego poprzednika. Obciąża go także obowiązek spełnienia świadczenia obciążającego dłużnika banku, na podstawie wystawionego, bezpośrednio na następcę, bankowego tytułu egzekucyjnego. Niewątpliwie sukcesja uniwersalna polega na tym, że nabywca wstępuje w ogół praw i obowiązków poprzednika, czyli obciążenie go określonymi obowiązkami majątkowymi z zakresu prawa cywilnego uzależnione jest od stwierdzenia ich istnienia u poprzednika. Pisemne oświadczenie o poddaniu się egzekucji i wynikające stąd konsekwencje dla dłużnika składające takie oświadczenie nie przechodzą - w drodze dziedziczenia - na podmiot, który nie podpisał takiego oświadczenia. Tytuł egzekucyjny nie został wystawiony. Artykuł 98 ust. 2 Prawa bankowego nie czyni odstępstw od ogólnych reguł dziedziczenia obowiązków majątkowych lub pewnych sytuacji prawnych. Określa on osoby trzecie, przeciwko którym bank może wystąpić z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności, a także wskazuje moment, od którego bank może żądać nadania klauzuli przeciwko tym osobom. Dopuszczalność wystawienia (...) przeciwko spadkobiercy dłużnika sprzeciwia się fakt, iż czynność stanowiąca źródło uprawnienia banku ma charakter upoważniający, a nie rozporządzający lub zobowiązujący. Natura tej czynności skłania do wniosku, że sytuacja prawna powstała wskutek złożenia oświadczenia upoważniającego do wystawienia (...) nie wchodzi w skład długów spadkowych, stosownie do art. 922 § 2 k.c.

Należy również dodać, że zgodnie z art. 96 ust. 1 Prawa bankowego bankowy tytuł egzekucyjny wystawia się na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowej. Skoro czynności z bankiem dokonał zmarły dłużnik, to jest oczywiste, że to on, a nie jego spadkobiercy figuruje w księgach bankowych i innych dokumentach. Przyjęcie niedopuszczalności wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko zmarłemu dłużnikowi i wystawienie go przeciwko spadkobiercom - prowadziłoby zatem do jego niezgodności z treścią ksiąg bankowych mających charakter dokumentów urzędowych. Doszłoby więc do naruszenia podstawowego wymogu jego wystawienia. Zarówno przepisy regulujące wystawianie bankowego tytułu egzekucyjnego, jak i w ogóle tytułów egzekucyjnych nie pochodzących od sądu - mają charakter wyjątkowy, a zatem nie powinny być interpretowane rozszerzająco. Wiąże się to przede wszystkim z utrudnieniem obrony dłużnika przed żądaniem wierzyciela, którą można realizować, jak to czyni K. W., przez powództwo przeciwegzekucyjne o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, obwarowane dość rygorystycznymi wymogami.

Postępowanie klauzulowe ma charakter autonomiczny, stanowi stadium pośrednie pomiędzy postępowaniem rozpoznawczym a wykonawczym, w toku którego chodzi o stwierdzenie, że wydany tytuł nadaje się do egzekucji. Przepis art. 98 ust. 2 Prawa bankowego nie reguluje natomiast kwestii wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko osobie trzeciej, co potwierdza jego zestawienie z art. 97, dotyczącym wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego. Nie można zatem podzielić zapatrywania o możliwości wystawiania, na podstawie art. 98 ust. 2 bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko podmiotom w tym przepisie wymienionym. Dodatkowy argument na rzecz tezy, że art. 98 Prawa bankowego pozwala tylko na nadanie sądowej klauzuli wykonalności przeciwko innej osobie, wynika z analizy jednego z przypadków wymienionych w hipotezie art. 98 ust. 2. W odróżnieniu

od spadkobrania i przekształcenia osoby prawnej, co powoduje przejście obowiązku spełnienia świadczenia na inną osobę, w razie egzekucji z majątku wspólnego małżonków nie może być mowy o wystawieniu bankowego tytułu egzekucyjnego przeciw innej osobie. Stosownie do przepisów ogólnych kodeksu postępowania cywilnego regulujących egzekucję (art. 787 k.p.c.), nie wystawia się odrębnego tytułu egzekucyjnego wobec małżonka dłużnika, lecz tytułowi egzekucyjnemu przeciwko dłużnikowi sąd nadaje klauzulę wykonalności również przeciwko małżonkowi, z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku wchodzącego w skład wspólności majątkowej, małżonek dłużnika nie ponosi bowiem odpowiedzialności z majątku odrębnego za zobowiązania dłużnika. Zestawiając powyższe trzy przypadki ustawodawca zaklasyfikował je do jednej grupy, która podlega tej samej dyspozycji przepisu art. 98 Prawa bankowego; we wszystkich tych trzech sytuacjach oraz w wypadku określonym w art. 98 ust. 1 możliwe jest nadanie sądowej klauzuli wykonalności przeciwko osobom tam wymienionym (spadkobierca, przekształcona osoba prawna, małżonek dłużnika oraz przejemca długu).

Gdyby uznać, że art. 98 Prawa bankowego upoważnia do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko tym osobom, to powstaje niekonsekwencja, ponieważ w stosunku do małżonka dłużnika zakres przepisu art. 98 byłby odmienny, tj. węższy, można bowiem nadać jedynie sądową klauzulę wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika, natomiast bankowy tytuł egzekucyjny jest zawsze wystawiany przeciwko samemu dłużnikowi. Dlatego formułując w ten sposób normę art. 98 ustawodawca zdecydował o nadaniu sądowej klauzuli wykonalności przeciwko wymienionym w tym przepisie osobom. Prawo uprawnia banki do żądania nadania klauzuli wykonalności przeciwko spadkobiercom tytułowi wystawionemu przed śmiercią dłużnika. W rozpoznawanej sprawie przed śmiercią kredytobiorcy A. K. (1) nie wystawiono bankowego tytułu egzekucyjnego.

Stosowny przepis Prawa bankowego jest odpowiednikiem art. 788 § 1 k.p.c., regulującego nadanie klauzuli wykonalności przeciwko następcom prawnym dłużnika. Należy mieć także na uwadze, że stosownie do treści art. 779 § 1 k.p.c., do egzekucji ze spadku konieczny jest - aż do działu spadku - tytuł egzekucyjny przeciwko wszystkim spadkobiercom. Wg § 2 tego przepisu, jeżeli tytuł był wydany przeciwko spadkodawcy, przejście obowiązków na spadkobierców następuje stosownie do art. 788 k.p.c. Na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. jeśli uprawnienie lub obowiązek po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy przed wydaniem tytułu przeszły na inną osobę sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym. Przejście obowiązków na spadkobierców dłużnika zostało wykazane postanowieniem Sądu z dnia 12 listopada 2009 roku w sprawie I Ns 297/09, zgodnie z którym spadek po zmarłej na podstawie ustawy nabyli dzieci: K. K., M. Ł. i K. W. po 1/3 części każde z nich (k. 8 akt I Co 4048/11 – postanowienie). Jeżeli według dokumentu uprawnienie lub obowiązek przeszedł na kilku następców wspólnie, sąd może nadać klauzulę wykonalności tylko na rzecz lub przeciwko tym następcom wspólnie (vide: Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego. Tom I, s. 184, Edmund Wengerek, Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 1994). Tytuł egzekucyjny nie został wystawiony przeciwko wszystkim spadkobiercom a tylko przeciwko M. Ł. i K. W.. Wymienienie następcy prawnego w bankowym tytule egzekucyjnym mogłoby prowadzić do wniosku, że to bank, a nie sąd bada wystąpienie następstwa prawnego i dopuszczalność prowadzenia egzekucji przeciwko nowemu dłużnikowi. Tymczasem nie powinno budzić wątpliwości, że badanie tej okoliczności należy do sądu (co widać szczególnie w opisanym wyżej przypadku). Sąd wydaje bowiem postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności przeciwko podmiotom wymienionym w art. 98 Prawa bankowego bądź też odmawia nadania przeciwko nim tej klauzuli (Maciej Muliński, Prawo bankowe 2004/6/54).

Przytoczone wyżej argumenty przemawiają za uwzględnieniem powództwa K. W. w całości, o czym Sąd orzekł na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. jak w punkcie I sentencji wyroku.

Sąd Rejonowy rozpoznając ponownie sprawę wg art. 386 § 6 k.p.c. jest związany oceną prawną i wskazaniem co do dalszego postępowania wyrażonymi w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji, jednakże przyczyną uchylecia wyroku było to, iż Sąd nie poczynił ustaleń w kierunku zarzutu przedawnienia. Zgodnie z tezą pierwszą wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2002 r. (V CKN 757/00, LEX nr 56021), zasadą związania sądu rozpoznającego sprawę pewnymi elementami orzeczenia sądu rewizyjnego (obecnie apelacyjnego) wiążąca mogła być ta i tylko ta ocena prawna oraz te i tylko te wskazania co do dalszego postępowania, zawarte w uchylającym orzeczeniu sądu

apelacyjnego, a właściwie w jego uzasadnieniu, których logiczną konsekwencją było uchylenie orzeczenia sądu I instancji z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania bądź uznanie pewnego zarzutu za nieuzasadniony. Nowe bowiem rozstrzygnięcie sądu I instancji ponownie rozpoznającego sprawę musi być zawsze wyrazem oceny i decyzji tego sądu, którego skrepowanie orzeczeniem sądu instancji wyższej ma na celu jedynie zapobieżenie powtórzeniu się okoliczności powodujących wadliwość uchylonego orzeczenia.

Wykładnia prawa wykraczająca poza przedmiot określony w tym przepisie dokonywana dla dobra dalszego postępowania i mająca charakter instruktażu, jest celowa, jednakże nie może ona być traktowana jako wiążąca wykładnia, lecz jako pogląd prawny wypowiedziany jedynie na marginesie orzeczenia. Jest to o tyle istotne, że Sąd II instancji opowiedział się za tym poglądem Sądu Najwyższego, który akceptował wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko spadkobiercom dłużnika będącego osobą wymienioną w art. 97 ust.1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe.

O kosztach procesu rozstrzygnięto w punkcie II wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. statuującego zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, w związku z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. 2014.1025 z późn. zm.). Powódka została zwolniona od opłaty sądowej od pozwu, która wynosi 174 zł, dlatego też od strony pozwanej przegrywającej proces opłatę tę nakazano ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Radomiu.

Sędzia SR Elżbieta Dębowska